

Írjunk esszét!

Javasolt feldolgozási idő: 120 perc

A következőkben egy valódi magyar nyelv és irodalom érettségi szövegalkotási feladatot olvashatsz (a 2013. júniusit).

Oldd meg ezt a feladatot, vagyis írd egy érettségi dolgozatot! Munkádat segíti a megadott javítókulcs a lehetséges tartalmi elemekről, tehát elsősorban a szövegezésre kell figyelned.

Hasonlítsa össze az alábbi két költeményt! Elemzésében térjen ki a műfaji sajátosságokra, valamint a történelmi személyiség megjelenítésének és értékelésének eszmei és művészi megoldásaira!

Berzsenyi Dániel: Napoleonhoz

Nem te magad győztél, hanem a kor lelke – szabadság,*
Mellynek zászlóit hordta dicső sereged.
A népek fényes csalatásba merülve imádtak,
S a szent emberiség sorsa kezedbe került.

Ámde te azt tündér kényednek alája vetted,
S isteni pálmádat váltja töviskoszorú.
Amelly kéz fölemelt, az ver most porba viszontag:
Benned az emberiség ügye boszulva vagyon.

(1814)

Vörösmarty Mihály: Napoleon

Nagy volt ő s nagysága miatt megdőlnie kellett;
Ég és föld egyaránt törtek elejteni őt:
Túrni nagyobbat irígy lón a sáralkatu ember,
S túrni hasonlót nem bírtak az istenek is.

(1833)

Forrás: Berzsenyi Dániel Művei. Osiris Kiadó, 1999. 116.

Vörösmarty Mihály Összes költeményei. Osiris Kiadó, 2002. 241.

* A költemény első sora több nyomtatott és elektronikus szövegkiadásban a következő formában szerepel: „Nem te valál győző, hanem a kor lelke: szabadság”.

A javítókulcsban írt lehetséges tartalmi elemek:

- mindkét költemény műfaja epigramma
- a műfaj alapvonása a rövidség és tömörség
- mind a két alkotás verselése a műfaji hagyományokat követő disztichon
- mindkét alkotás szerkezete a műfaj klasszikus elvárásai szerint épül fel
- az előkészítő részt (expozíció, előtag) követi a kifejtlet (klauzula, utótag)
- a váltást a Berzsenyi-versben az 5. sor *Ámde* kötőszava jelzi; Vörösmartynál a 2. sor után álló kettőspont
- mindkét költemény Napóleont állítja középpontba és értékeli
- Napoleon egyben a 19. századi irodalom- és gondolkodástörténet egyik központi alakja is (l. pl. francia karrierregények, Tolsztoj, Dosztojevskij)
- az értékelés egyben alkalom a költők számára világképük, történelemszemléletük, emberképük kifejtésére
- Berzsenyi paradox módon negációval utal Napoleon nagyságára („Nem te...”)
- Vörösmarty – bizonyítás nélküli, illetve az előzetes befogadói ismeretekre építő – megállapítással és minősítéssel kezdi költeményét („Nagy volt ő”)
- Berzsenyi szerint Napoleon jelentősége az, hogy fölismerte és utat nyitott a „kor lelkének”, a népek szabadságvágyának
- ez a felismerés juttatta olyan hatalomhoz, mely által az emberiség sorsának irányítója lehetett („a szent emberiség sorsa kezedbe került”)
- Vörösmarty a francia történelmi alakban a romantika „titán kultuszának”, az ember határtalan lehetőségeinek, istenülésének megtestesülését láttatja
- Berzsenyi epigrammájának kifejtlete (utótagja) a címben jelölt történelmi személyiség bukásának szükségszerűségét foglalja össze: Napoleon a történelem, a „kor lelke” szolgálata helyett a népektől kapott felhatalmazást saját kényére használta
- Vörösmarty szerint ég és föld, az emberek és istenek fogtak össze Napoleon bukásáért, ezt erősíti fel az utolsó két sor anaforikus kezdése

- mindkét költemény a magasság-mélység dimenziójában értelmezi a francia uralkodót és hadvezért, a felemelkedés és bukás kettősségében
- Berzsenyi szemléletmódját az egyértelmű értékelés és ítélkezés jellemzi: az emberi nagyságot a történelem szolgálata és nem kihasználása adja
- Vörösmarty művét a romantikus vagy tragikus irónia hatja át: minden nagyság elbukik az antropológiai és kozmikus kicsinyességen, irigységen
- a mitologikus-biblikus utalások az általánosítás és törvényszerűség költői eszközei:
 - Berzsenyi: pálma – tövisszörű
 - Vörösmarty: sáralkatú ember
- az epigrammák címadása előlegezi a beszédmódot
- a *Napoleonhoz* – episztolát idéző cím – közvetlenül fordul a címzethez
- a *Napoleon* távolságtartó beszédmódot ígér, az egyediben mutatja föl az általános jelenséget

[A versek keletkezésének dátuma is meghatározza a szemléletmódot. 1814. május elején száműzték Napóleont Elba szigetére, ez az esemény ihlette Berzsenyi költeményét. Vörösmarty az 1830-as években kiteljesedő romantikus költészetének idején írta az epigrammát.]

Források:

Feladatlap: www.oktatas.hu

Javítókulcs: www.oktatas.hu

A series of 25 horizontal lines spanning the width of the page, providing a template for writing.

A series of horizontal lines for writing.